

Зеконым ихэхъоныгъэр

Зеконымрэ зыгъэпсэфып Iэхэмрэ хэхъоныгъэр ашынымкэ
Координационнэ советэу АР-м и Лышъхээ дэжь щизэхашагъэм
зичээзыгъ тэгүүасэ Правительствэм и Унэ щыриагъ.
Ioftkhabzэр зэрищагъ АР-м и Лышъхээ Къумпыл Мурат.

Зэхэссыгъом хэлэжьагъэх АР-м и Премьер-министрэу Александр Наролини, аш игуадээ Сапый Вячеслав, Адыгэ Республика и Лышъхээрэ министрэхэм я Кабинетрэ я Администрации ишацэу Тхаклынэ Мурат, нэмэгдхэри.

Пэублэм Къумпыл Мурат къызэриуагъэмкэ, республикэм

иэкономикэ хэхъоныгъэ ышынымкэ зеконым мэхъанешхой. Мы лъэнэйкомкэ Ioftsheney зэшүаахырэм изэфхэхысыжки къыхигъэштиг — непэ Урысыем и Къыблэ шольтыр анахь щизэльашэрэм Адыгэир ашын мэхъу.

Автомобиль гъогухэр ашых, Мыехээ районым псыр, гъе-

стыныгхэ шхуантэр Ieklagъахээ, зеконыр ыпекэ лъякъотенүүм республикэр пыль. Джаш фэдэу адыгэ лъэпкыим ихишшэ зыпхырыштигэ фестивальхэр, Ioftkhabzехэр зэхашэх. Ахэм яшуагъэкэ Адыгэим итариих, ишэн-хабзехэр зекло къеклого юнхэ зерагъешэн, ахэм ежхэри ахэлэжъэнхэ альэкы.

Адыгэ къуаем ифестиваль блэкыгъэ ильэсхэм анахь мэхъанешхо зиэ Ioftkhabzehэм ахалъытагъ. Дунэе зеконым хэхъоныгъэ егъэшыгъэнимкэ адыгэ къуаем ифестиваль анахь регион Ioftshiegъэ дэгъухэм ашыщэу хигъэунэфыкыгъ Урысыем Ieklyb къэрал Ioftshemkэ иминистрэу Сергей Лавровым.

— Ямышыкъэ лъэны-къохэр къызфэдгъэ-федээ цыфхэр республикэм къызэрэкъоштхэм тыптылын фае. Лъэпкыим икультурэ зыпхырыштигэ Ioftkhabzehэр зеконыр зи-

класэхэм нахь ашшогъэшшэгъони, йэкъыбым къикъырэми япчыагъэ къыхэхъошт, — къыгуагъ Къумпыл Мурат.

Шольыр, муниципальнэ къуукъухэм, бизнесым яо зэхэльэу зеконым хэхъоныгъэрэхэр ёшынхэм фэлэжъэнхэм мэхъанешхо зэрийэр республикэм ишацэ къыхигъэштигъ. Урысыем зекло шольыр шхыалэу илэхэм ашыщ хуунимкэ Адыгэим амалышухэр зэрэлэхэлхэр ашкыгуагъ.

(Икъеух я 2-рэ н. ит).

Еджэгъу пальэр аухыгъ

Мэзицкэ узэктэлэбэжьмэ, адыгабзэр зэзыгъашэ зыштоигъохэм апае гуманитар шэныгъэхэм апыль Адыгэ республикэ институтын курсхэр къызэуихыгъагъэх. Егъэджэн пальэр программэр зытельтигъэ мэзицыр аухыгъ. Джы курсхэм якъэуухэр зыщизэфахысыжыгъэ зэхэссыгъ бэрэскэшхо мафэм институтын щыкъуагъ.

Ухьтэр псынкэу къуагъэ, тэгүусасэ фэд купитф хъурэ курсхэм яофшиэн зырагъягъэх. Купхэм ялацхэх агъенэфэгъягъэх Адыгэ республикэ гимназием икъэлэгъаджэхэу Темзэко Маринэ, Мэрэтикъо Заремэ, Адыгэ къэралыгъо университетын икъэлэгъаджэхэу Блыпшээ Мирэ, Ламэкъо Бэлэ, Бъюш Мусльимэт. Ахэр зыфэгъэзэгъэ купхэм нэбгыре 13-м къыщегъэжьагъэу 16-м нэс арысигъ.

Курсхэр къэзыуихыгъэхэу институтын къеклонгъэхэм ахэтих урысхэу зыхэс адыгэ лъэпкыим ыбзэ зээзыгъашэ зыштоигъохэм апае курсхэр алерэу зэрэзэхашагъэм фэш пащэм

щыхуугъэхэу адыгабзэ зыдумылхэри. Къээрэугоигъэхэр зекэри гушуагъохь эхэхэй. Курсхэр къэзыуихыгъэхэм еджэнэри агу зэрэрихыгъэ, зэхэшаклохэм ыкли егъэджааклохэм Ioftshemkэ къирахыгъягъэр къызэрэдхэхуугъэм апае гушоштигъэх.

Институтын ишацэу Лынгъу Адам еджэнэри къэзыуихыгъэхэм къафегуултуагъ. Аш ылж къэгүүштэгъэхэу курсхэм ашдажагъэхэм, ахэр езыгъэджаагъэхэм къафагъ къафагъ институтын егъэжээпэ дэгүү зэриштигъэр, адыгабзэ зээзыгъашэ зыштоигъохэм апае курсхэр алерэу зэрэзэхашагъэм фэш пащэм

зэрэфэрэзэхэр, джыри ахэр лъягъэкъутэхэм зэршоигъор.

Къэлэе гъаджэхэм къыхагъэштигъ еджакло пэпч адыгабзээм изэгъешэн ишыгъикъэу зэрэпилтэгъэр, еджэгъу ухьтэр хамынэу ашкызэрекуултэштигъэхэр. Курсантхэм ахэтгыгъэх ильэс 80 зыныбжыи, нахь ныбжыкъэхэри, Мыехэуулэ щынхэри, ашкызэрекуултэштигъэхэр. Наталья Каземировар Москва щынхы, игуалэу ар еджагъ, къэгүүштэгъэхэм адыгабзэкэ гушыгъэхыгъэхэри къызэхигъэуцонхэ ылтэгъыгъ, джыри еджэнэу зэрэфаар пшаштэм къыгуагъ.

Павел Долговри ишыгъикъэу еджагъ, къэралыгъо Ioftsheney ыгъэцакъэрэм игъусэу еджэнэри дихыгъ, джыри ар лъягъэкъотенэу хъазыр. Ар зекэми къыхагъэштигъ.

Ахэм яштоигъоныгъэ къыдалытээ, зэхшаклохэм егъэджэнэри лъягъэкъотенэу зэрэлэхэцэвэр къыгуагъ. Етланэ зэрэджаагъэхэр къэзыушихытэрэ сертификатхэр къаритыгъягъэх институтын идириектор игуадээу, курсхэм япшагъэу Беданэко Марзиет.

СИХЬУ Гошнагъу.

ЗекІоным ихэхъоныгъэр

(Икіеух).

Цыфхэм тишьольыр гупсэфэу зыщагъэсфыным, унагъохэм ыкчи кілэзцыкүхэм ашлогъашэгъоньшт зекло лъэнъохэм нахь зыщарагъашуомбъуным аналэ

нахьышум ыльэнис-
кьюкі лъыкюотэним
тыфэлжэжъенирти —
пшъерыль, — кычуагъ
Къумпыл Мурат.

зэрэтирагъетын фаер Къумпыл Мурат кыкыгъэтхыгъ.

Адыгэ Республикаем зеклонимрэ зыгъэсфынілхэмрэкэ и Комитет ипащэу Къэлэшшээ Инвер тыхэт ильэсым йофигъоу зэшуахыгъехэм, тапекэ пшъерильэу зыфагъеуцужыхэрэм къатегушылагъ. Аш кызыриуагъэмкэ, тишьольыр къаклохэрэм япчагъэ кыщымыкленым тапеки йоф дашгэшт. 2018-рэ ильэсым Адыгэим зекло нэбгырэ мин 453-м ехуу къаклоу. Федеральнэ агентствэм илэпьиэгъукі ыкчи «Зеклоным хэхъоныгъэр ышынхэр» зыфиорэ программэу 2014 — 2021-рэ ильэсхэм ательятаагъэм ишуагъэкі. Мыекъопэ районым километрэ 73-рэ хураа псырыкуюнгэ щагъэпсыгъ, гъэстинипхъэ шхуантэ арашэллагъ. Лэгъо — Накъэрэ Гъозэрыплъырэ зээлихъирэ гъогум ишыни аублагъ.

Аужыре ильэси 10-м зеклоним хэхъоныгъехэр ышынхэм фэгъэхыгъэ программэм къызэрэшдэлхэгъайтуу, федеральнэ ыкчи шьольыр бюджетхэм къахыгъэ сомэ миллиарди 5-м ехуу аш пэуагъехагъ. Бюджетым хэмийхэрэ инвестиции сомэ миллион 400-м фэдиз ильэс къэс мы лъэнъохэм хаяхъэ.

— Республикаем укын-зэрихъэу идэхагъэ нэм кыкылдзэн фае. Щынгъончъенир, фэй-фашихъэм ядэгъүгъэ

пъо-Накъэ», «Пшызэ исэмэгу нэпкэ» зыфиохэрэр.

Адыгэим къэлкэрэ хъаклехэм чыюпсым идэхагъэу альгъбурэм даклоу, йофхъэбээ зэфешхъаф-

Адыгэим хэхъоныгъэр ышынхэмкі Стратегилем анахъэу аналэ зытирагъетын фэе проектхэр кыщыгъэнэфагъэх. Ахэм ашыых проекти «Мыекъуапэ» («Мэздахэ» илэгъо-блэгъу зэтегъэпсихъэгъенир), «Къурджаи псиинэпхъэр», «Каменномостскэр — Дахъо», «Лэ-

хэм ахэлжээнхэ амал я. Къэлэшшээ Инвер кызыриуагъэмкі, адигэ лъэпкыим ита-рихъ зыгъырышыгъэ мэфэкхэр чефэу ыкчи гъэшгэйонену ре-

тихъ, инфраструктурэм хэхъоныгъэ ышынхэм мыльку хэтэлхээ: гъогухэр тэштихъ, анахь псэупи Йудзыгъэхэу күүшхъэхэм ахэсхэм гъэстинихъэ шхуантэр алтыгъэйсэ. Тынаа зытхэм ашынгээлчэвэр пстэуми яйнир, цифрэ къэтиным техъэгъенир. Мыхэр зекілэзфирэр республикэм исхэм, хъаклэу къаклохэрэм апай. Ахэм зекіми йофигъошпухэр къаклэлыкёнхэ фае, — кычуагъ Къумпыл Мурат.

ГҮНЭЖХҮҮКЬО Сэтэнай.

Сурэхэр А. Гусевым тырихыгъэх.

Нэбгырэ 22-рэ зэратыгъэр

Теклоныгъэм иорден бгэхэлхьээ пстэумэ ашыгъэу ыкчи анахь лъаплэу СССР-м щальйтэштыгъ.

Ар 1941 —ы 1945-рэ ильэсхэм ээшхохэм ахэлжэгъэхэу ыкчи Teklonыгъэр къыдэхыгъэнимкі мэхъанэхшо зилагъэу альгъэхэрэм ядэгэшгэхэр ары зэратыгъэхэр.

Теклоныгъэм иорден икъыдэгъэкин бриллиантхэр, рубинир, дышьэр, тыжынныр ишкылгэгъагъэх. Орденхэр, адэ бгэхэлхьээ пстэумэ афэмидэу, Москва дээ заводэу дышьэм хэшькыгъэ пкын-

гъохэмрэ сыйхатхэмрэ кызыщашиштыгъэхэм кыщагъэхьазырыгъагъэх. Зэкімий орден 30 къашыгъагъэр, ахэм ашыщэу аратыгъэр 22-рэ.

Советскэ дээспащхэм Теклоныгъэм иорденхэр аратыгъэхэр зекілэзфирэр Урысыем алмазхэмкі ифонд, Къэралыгъо гъэтэлтийнгээ ыкчи Улэшыгъэ Klyuchikhem я Гупчэ музей ачлэльх. Теклоныгъэм иорден 1944-рэ ильэ-

сым зекіми апэу Украинскэ фронтим ипащэу, Советскэ Союзым имаршалэу Г. К. Жуковым ратыгъагъ. Ялангэрэ ыкчи ящэнэрэ медальхэр Советскэ Союзым имаршалэу А. М. Василевскэм ыкчи СССР-м и Главнокомандующу И. В. Сталиным афагъашохгэгъагъэх. Мы нэбгыришир ары ятлонэрэуи Теклоныгъэм иорден кызыэрэгтыгъагъэхэр.

«Леопардым ильгъо» къызэIуахыгъ

Кавказ биосфернэ заповедникым иэкологическе лъэрсрыкю гъогоу «Леопардым ильгъо» зыфиорэр кардонэу Гъозэрыплъэ тыгъусэ къышызэIуахыгъ.

Мыш фэгъэхыгъе мэфэкі зэхахьэу щыагъэм хэлжэхьэх Адыгэ Республикаем и Лышхьэу Къумпыл Мурат, Кавказ заповедникым ипащэу Сергей Шевелевыр, УФ-м и Общественэ палатэ исекретарь игуадзэу Владислав Гриб, муниципальне гъэпсыкіэ зиэ «Мыецкъоп районым» иадминистрации ипащэу Олег Топоровыр, заповедникым икъулыкъушIэхэр, мы чыплем зыщызыгъэпсэфыхэрэр, нэмыкхэри.

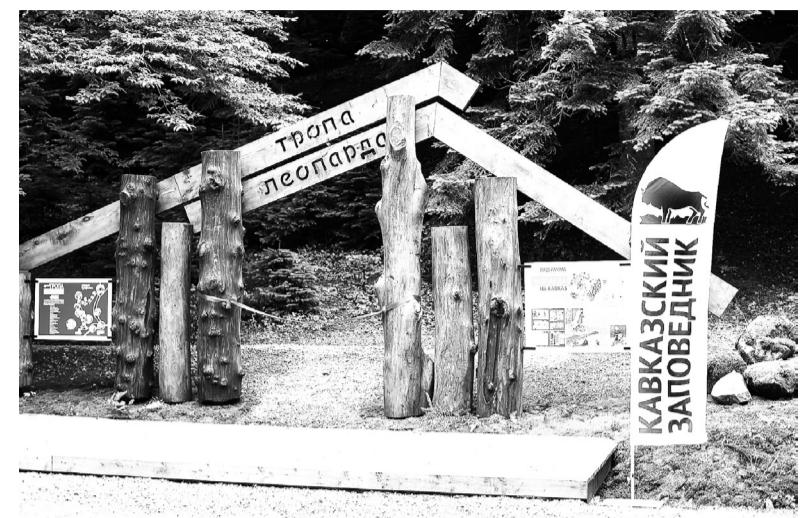
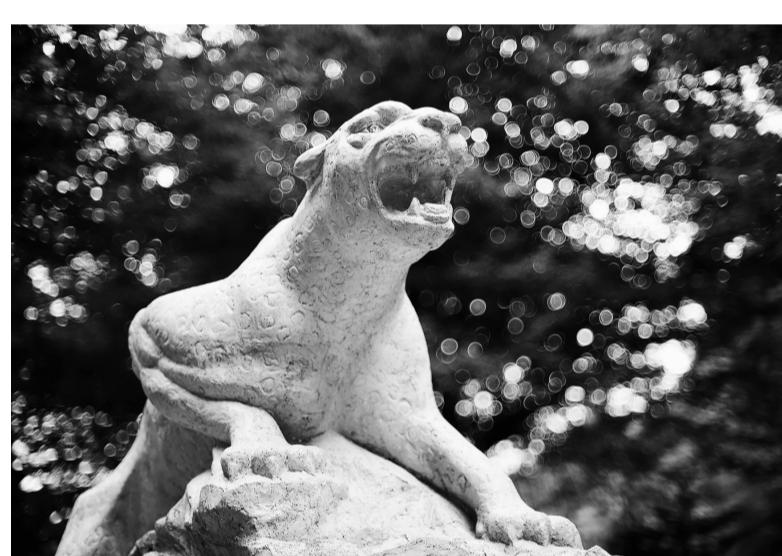
АР-м и Лышхьэе юфтихабзэм пэублэ пасалье къышишызэ, леопардым икъэухумэн фытегъэпсихъэгъе программэм Урысыем и Президентэу Владимир Путинир икIещаклоу зэрэштыр ыкы аш игъэцэкIэн республикэм мэжанэхшо зэрэштыратырэр хигъэунэфыхыгъ.

— Тыкъэзыуцуухьэрэ дунаир къеттихъумэныр пшъэрыль шхъаIеу тиIэхэм ашыщ. Ар зэрифшэшуашэу зэшохыгъэнэм фэш юфтихъэбзэ гъэнэфагъэхэр зэхэтэшэх. Ахэм зэу ашыщ проектэу «Тльапсэхэр къэтэжъугъэхъум» зыфилу шьольырим щидгъэцакIэрэр. Кавказ заповедникым хэхэрэз музей, псэушхэхэр зыщыагъым, нэмыкI чыплемхэм гъэцкэжынхэр ащэклох. Тапэкли мыш хэхьонгъэхэр ышынхэм, зиушомбгъуним, чыфэу къеулэхэрэм япчагъэ нахыбэ хууним тыпылыншт, ткIуачэ

етхъылэшт, — къыуагъ Къумпыл Мурат.

Сергей Шевелевым гүшүээр зештэм, тыкъэзыуцуухьэрэ дунаим, чыопсым икъэухумэнкіэ республикэм юфышо зэрэшагъэцакIэрэр, ашкэ АР-м и Лышхьэе зэрэфэрэзэр къыхи-гъэштэй. Аш къызэриуагъэмкіэ, блэкIигъе ильсэм заповедникым нэбгыре мин 210-рэ фэдиз къеолIагъ.

— Гъозэрыплъэ чыплем дэхэ дэдэу щыт, ар къидэтлэйтээ, аш къытырэ амалжэр дъэфедэнхэ фае. Леопардхэр къызэтедгъэнхэ, япчагъэ нахыбэ тшыныр пшъэрыль шхъаIеу зыфэдгъэуцужыгъ. Аш фэш мы чэтуу лъепкым «ильгъо» непэ

**БлэкIыгъэ ильэ-
сым заповед-
никым нэбгыре
мин 210-рэ фэдиз
къеолIагъ.**

уушхээр зээыгъэльэгъу зышо-
игъохэм километри 2 фэдиз
хүурэ гъогур акунэу къапы-
шыиль. Ар зыышыпсэурэ чыплем
еколIэнхэ, аш ышхырэр ыкы
изекIуакIэ нэуасэ зыфашын
альякIыт. Аш даклоу мыш къэ-
клюре хвакIэхэм мээм зыша-
гъэпсэфын, Гъозэрыплъэ икар-
дон хэхъэрэ псөолье гъэшгъон-
хэм нэуасэ зафашын амал
ялэйт.

Зеклоным хэхъоныгъэхэр
ышынхэмкіэ Адыгэим ама-
лышуухэр зэрэлэкIэхъэр ыкы
мы лъэныкъомкі бэ зэшуахын
зэральэкIыгъэр Адыгэим и
Лышхьэе къыуагъ.

— Европэм ичыплем зэф-
шхъафхэм защизыгъэпсэф-
хэрэм япчагъэ макIеп. Тэ
пшъэрыль шхъаIеу тиIэр
зеклонхэм тичыплемхэр къы-
хахынхэр, тадэж къаклохэрэм
ахэгъэхъогъэнир ары. Ады-
гэим чыопсымкі, нэмыкI
лъэныкъохэмкі амалышуухэр
зэрэлэкIэхъэр нафэ. Ар къы-
зфэдгъэфедэнхэм тишилъпкъэу
ыууж тит. Аужырэ ильсэмхэм
инфраструктурэм изэтегъэ-
психан мылькушо пэудгъэ-
хъагъ: гъогукIэхэр, хвакIэш-
хэр, газрыкIуапIэхэр тэшхы,
зеклоным ипсэуалэхэр зэ-
тетэгъэпсихъэх. Непэ къы-
зэуутхырэ «леопардым иль-
гъо» хэхъоныгъэм зэрафэо-
рышIэштэм сицыхъ тель.
Республикэм зыщызыгъэпсэ-
фыгъэхэм тишилъпкъэу, ти-
къушхъэхэр шуукI агу къи-
нэжыныр, нэужум къагъэ-
зэжыныр — джары анахъэу
тынаэ зытедгъэтын фаер,
— къыуагъ Къумпыл Мурат.

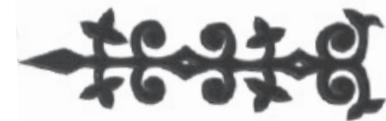
Псэушхъэхэр зыщаагъ чы-
племхэмрэ чыопсым имузейрэ
республикэм ипащэ къыптыхъа-
гъэр, ылъэгъугъэм осэшу фи-
шыгъ.

ТХАРКЬОХЬО Адам.
Сурэхэр А. Гусевым тырихы-
гъэр.

Осэшхо зыфашIырэ, зэрэхэгъэгоу щалъытэрэ адыгэ тхэкIо цЭрыЛошхоу МэшбэшIэ Исхъакъ Шумафэ ыкъом фэкIо

Исхъакъ, адыгэу дунаим тетхэм агу уитхыгъэхэмкіэ къеолIэты. Адыгэхэр о лъагэу пIэтыгъэх, лъэшэу бгъэгүүхуагъэх. УиакылышиIуа-
гъэрэ уичыжъэрэйлъагъэрэ апае ори лъытэнэгъэши къынфаши. Осэшхоу уиIэм хэгъэгум ипащэу Владимир Путиним гу къылъити,
хэгъэгум нах ыгъэлъэпIэрэ жъюгъо къопитфыр зэрэкъэралыгъоу альгъууз, лыдэу убгъэгүү къыхилхъагъ. Зэпэлдэжысэу ар пхэлъэу
укийтфэкIожыгъ. Бэрэ тапэ уитынэу, птыххэрэм тяджэн насын тиIэнэу, узыфаем фэдиз къэбгъэшIэнэу Тхэшхоу ташхъагъ итим
тельэIу.

КЪУЛЭ Теуцожъ.

АДЫГЭ ХАБЗ

ТИДЖЭГУХЭР

Пшашьэм ипэлтэе тыгьорэар зыщащэйт уахтэмэр гье-кэкыгэ хүгъэ. Аш елтыгыгэу, нысащэм хягьо-шлагьюу пылынгээ пстэури джы нахь шэхэу агъэцакэ. Ильэс юф зыпылынгээ фэло-фашшэхэр мэфэ зытшкэ, нахьаэрэм зы мафэкэ зэшшуахых.

Ары пакюш, гухэкишхор тинисэшэ джэгүхэм урыс ыкыи европейскэ нэшанхээр кяхажэхэ зэрэхүүгээр ары. Адыгэ льепкыым инеушрэ мафэ ыгъэгумэкхэу, тишэн-хэбээ-зэхэтыхэхэм уасе афэзышхэу щилэ цыфхэр мы юфыгъом ыгъэгупсэфхэрэп, шхъеихыгэу щыкагъэхэр кыхагъэшых. Ахэр дэгээзыжыгыгэ зэрэхүүтхэм яусэх.

Ау ильэс пчыагъэхэм лялсанээзыдигээ хабзэр охьтэ кээкийкэ хэгчнин пльекицтэп. Игъорыгнон тишэншихэм татехажынхэм фэш пстэури руғозенхэу адыгэ нысэшэ джэгум исцнарий атхыг. Ар зэхэзгээуцаагъэхэр филология шэнгэхэмкэ докторэу Унэрэкю Рай, филология шэнгэхэмкэ кандидатэу Хъакынэ Эльз, йорыотэ шэнгэхэмкэ АКУ-м иаспирантэу Нэгэрэкю Казбек. Адыгэ хабзэхэм адиштэу республикэм щыреклокыщ нысащэм (сценарием тетэу) видео атырахынтуу агъенафэ, аш фэгъэзгээштэп Адыгэ телевиденим иофышэу Кушуу Светланэ. Нэужым ахэм цыфхэр ялтынхэ, щысэшу афэхъунхэм фэш интернет нэклюбъо зэфешхъафхэм кърагъэхьащых.

Нысэшэ джэгур зэререклокыщтэу атхыгэе игъекицтэу сценариер гуманитар ушшынхэмкэ Адыгэ республикэ институтэу Кээрэшэ Тембот ыцэ зыхырэм исайт ижүүгүттэшт. Республикаин ис хъатыякохуу джэгүхэр зезищхээр кырагъэблагъэх, къеуцугэ юфыгъохэм заштигүшгээзэхэе зэхэсгэгьо мы институтын бэмшиш щылаг. Гуманитар ушшынхэмкэ институтын илашэу Лынжкуу Адамар зеришаг.

Непэ тыхызкышиоджагъэр шо шуунеплыкэхэм ташыкыгъэгэзэнэу, сценарием иедзыгъохэм тахэлтэнэу, дгээтэрэз-зыжыцтхэм татегущынену ары, — кыгуагь аш пэублэм. — Сэсызэреплырэмкэ, тиджэгүхэр адыгэ хабзэми непэр щыакэми адиштэу зещэгъенхэу щыт.

Аш изакьоп — адигабзэкэ зетшэнхэ фое. Ахэр зэкэрыгчихэх ѿштэп. Зы гьогум зэдтигдэхэхажынхэр іашэхыгэштэп. Ау «юф миублэм блэ хэс» алош, едгээжэн фое. Нахыжхэмкэ, Адыгэ Хасэмкэ тицегушигэу щыт. Джы шьори шууниамалкэ шуффешшэтир кыхашшульхьанау тышуущгүгү.

Къээзэрэугоицхээр зэхэгүшьиэхыгэх, тэри игъекицтэу пстэуми такытимыгущыиэу, анах кыхагъэшгэхэм ягуу къетшын.

Апэрэмкэ, лякъо пэпч хъярыр зезигъэкыщ джэгү тхьаматэхэр егъенафэх (ахэр унэхээштэу е лякъо ипур лыхэклютэй). Шхъадж фэгъэзгээгээ фэло-фашшэхэр иунаш щизэрхэе.

Пшашьэм ылъенкъо-кэ щызэрхээр хабзэхэр:

Пшашьэр кызызраштырэ унэ пчыагъо къэгъагъэхэм, шархэмкэ зэрагъэдахэрээр тихабзэ димыштэу ыкы щыгъэзгэгъэн фое альтигаг. Ар иунэ кызызрикыщ щыгъыныр ежь иоф (кэлэм фаригъэхырэп), кызызшакэ щальэнзу щыгъын зэштэйши пшы-гуашхэм ацэлкэ фагъэ-

хазыры, кызызрашахэкэ, унагъом изэшлэхээлтигыгэу дышшэхэхэхал-шып игъусэу раты.

Шъузыщхэм іанэ афашиэх хабзэл (іашу-иашу, шони, нэмийкни зи къаштэрэп). Шъузыщэ пашэр пшашьэм ятэ-янхээм аххэхэфэ пшашьэм илахылхэм ахэтэу сурэт, видео тырах.

Клалэм ылъенкъо къикырэ шъузыщэ купым пшашьэм ышнанхыкэхэр, иунэхээштэу пээвокых. Пшашьэр кызызраштырэ унэ щыджехэрэп.

Клалэм илакъо-кэ їыгъэцэхэрэ фэло-фашшэхэр:

Шъузыщхэм бэу зэхэтхэу пшашьэр къащэнэу зэрэхээрэг егъэлэгьащуу къээзэрэугоицхэм алтыгаг. Зэхэутагъа хэй, сабийхэр акыгъуухэу, унэм изэрэмьгъафхэу зэрэзэрэфхэрээр тэрээзэл. Клауагъэхами, а зэпстэур щагум дэмхийхэими егъэзгэгъэн.

Шъузыщэ купым лякъо инахыжхэм агъенафэ. Аш

хашэ. Илахылхэр ыкылбкэ къыдэуцох. Бгъуитуули зэфэхъохуу.

Пшашьэр къыращжэхэмийн ыпеклэ шъузыщэ ашыц кэлэм, иунэхээр шъеокъотым, пшэшьэгээзэдхылкэ егъэтылы (шъаом иунэхээр шъузыщэхэм ягупык)

тепхъэр (ахьщэ жыгъэй), «гъогур» (шэкл метри 2 — 3) аягъэу нысэм кыпэгъокых. (Хъатыякло ми чыгылэр ары илэнэтэ зытууцорэр). Пшынаом нысэиш орэдир кыригъалозэ хъатыякло яшащуу шъузыщэхэм къапэгъокых. Шэкыр кыифаубгыу, нысэр лэккю джабгүмкэ тэргэгэуцо.

Мэкъэгъэуухэр/Кээупчлаклохэр

Ны-тыхэм амышлэу пшашьэр дэкулагъэр хумэ, кэлэм ылъенкъо къикыхэу пшашьэм ытыц мэкъэгъэуухэр (кээлиту) къалофтэх. Бгъуитууми къэбарьыр ашлэу загъэхъазырыгъэ хумэ, кэлэм ылъенкъо мэкъэгъэу кырагъэхырэп. Аш ишпээрильхэр шъузыщэ пашэм егъэцакэх.

Пшашьэр зашагъэм тэлкү тешлагъэр ар зыхэхээгээ лякъо кээупчлаклохэр агъаклох. Ау ар хагъэхын фое альтигаг. Сыда плом джэгур зы мафэш зэрээшүүгэхырэп, нэмийк чылагьо къикыштим уежэнэм охьтабэ текууда.

ЗАГС-р

ЗАГС-м нысэр ащэнэу агъэхазыры. Дэнэ хагъэр ынэгүй рагъо, нысэготхэр (ны-тыхэр зэдээзилэ нысэгэлти) кыгоуцох. Хъатыякло гыцинэо-пхээлкыча-хэр игъусэу «Нысэиш орэдир» пшынэм кырагъяломэ, дэжынхээзэе е гүшүэхэр хэльзэу хъатыякло кыиозэ, нысэр лэгүнэм кырашы, ЗАГС-м ашэ. Аш ылж мэцштим (е алэ мэцштим, иланэ ЗАГС-м) маклох.

Мыш къащыхэфэрэ зекуаджэхэр ары мыхуухэштэу алтыгагъэр. «Нысэ къэгъагъэр» егъашы щылагъэп, тхарькохэри атлупшигъэхэр. Мы шэнхэр сценарием хэтхэл. Къэгъагъэм ычылпээ нысэм ыыгъэу хэбзагъэр жыиф.

«Унэм къащэрэ ЗАГС-ри» имышыкэгъахэу, ахьщэгъэхэдэу къээзэрэугоицхэм алтыгаг. Клалэм къэзыщэрэми ышхъэ

ельтигъэу ар сомэ мин заулэхун ѿлэхыцтэп.

Шъузыщхэр алтигагъэр горххэу пшашьэр ращажэ. Пшашьэр къызээпльэхыжы хууцтэп, пчэшхъяалум тэуцо хууцтэп. Лъяэко джабгүмкэ тэштэу редзы.

Шъузыщхэр «аубытых». Пшашьэр шыыххуу нахыкэхэр пчэшхъяалум тэуцохэш, шъузыщхэр унэм кырагъэхыжхэрэп. Хъатыякло зэхэсгэгъюм къеколлахэхэм мыш дэжым къыхагъэшгэгьэгъащуу ахьщэхо кэлтэхэхэе зэрэхүүгъэр. Аш нахь фесакынхэ фое альтигаг.

Пчээупэм зыуухажхэхэл кэлэм илахыл бзыльфыгъэхэм

хазыры, кызызрашахэхэл, унагъом изэшлэхээлтигыгъэу дышшэхэхэхал-шып игъусэу раты.

Шъузыщхэм іанэ афашиэх хабзэл (іашу-иашу, шони, нэмийкни зи къаштэрэп). Шъузыщэ пашэр пшашьэм ятэ-янхээм аххэхэфэ пшашьэм илахылхэм ахэтэу сурэт, видео тырах.

АДЫГЭ ХАБЗ

адыгабзэкIэ рерэкIокIых

зыдихыжыщтыр ымышIеу, нахыжхэм апашххэ эитхээ зэгутхэнхэр адигэ хабзэм диштэрэн.

Рестораны

Нысащэр зыщашищт рестораны калэм илакъо егъенаф, уағъе даши. Нэбгырэ пчагъеурагъэблэгъягъэм елъытыгъеуланхэр ағауцух. Амал илэ щитмэ, къэзэрещхэрэр пчагум рамыгъэтисхъехэм нахышишоу альытагъ. Бгъуитлоу бгощын пльэкъынэу щитмэ, нахыбэр нахыжхэм афагъазэ.

Нысэищыж дж- гур, къэшъонир

Джэгур адигабзэкIэ зеращэн фае ыкIи нэмькыбзэкIэ ордхэр къыщаонхэр, нэмькI лъэпкI

къашьохэр къыщашиныхеу щитэп. Къэшъонэу къытхвагъэр темыкъижхэу зэблэхуу къыхехханыр емыкли.

Тэнүр рагъажъэ

Тэн ыофыр, хъатыяклохэм къизэралуагъэмкIэ, чылагъо пэпч зэфэшхвафу щырагъэклокIы. Шъхвадж еж зэришIу зэшүагъэкъынэу ар раҳъухагъ. Ахъшэу хадзырэр джы унагъом къенжхы.

Ныоежъэжъыр

Клалуу къэзыщагъэм янжъ «ежъэжъынI» нысэищижхэм хабзэу хэлъыгъехэм ащиш. Нысэр джегум къыращыхъеу унашом ращэжъынэу пчэлупэм къызылаущакъкIэ, ытыш къикыгъе гъусэхэр илэхэу нэнжъыр унэм къекъы, «ежъэжъы».

Ныом ыбгъухэмкIэ илахъилхэр готых. Аш ыальмэкъымрэ щабзэмрэ даыгъ. Гошэжъыр куозэ макло, нысаклэмрэ аш игуашэрэ ўу ж итых.

Игошэж унэм «зэреримыгъэ-съжъырэм» пае джэгуаклор нысэм «егы».

— Зыхэмыгъэукуу, псэр зи-
къурмэн, егугуу, нысэм, егугуу,
ыпэ зыкъеш! Къегъегъяз
нанэм! — Хъатыяклоу нысэм
еушхыи.

Иальмэкъеу ныом даыгъыр къеколлагъэхэм ащиш горэм ала-
пехы, рехъяхъ. Къыгъэз-
жынэу нысэм нахыжъыр
ельэу. Нысаклери, ныом шъх-
аша фишишээ, дакъуатэ. «Хэукъо-
нгъеу» ышыгъяр зэрэз-
дишэжъырэр ашкIе къеушхахы.
Ныом лъэбэкуу заулэ зи-
дзыкIе, шуухафтынхэр айгъеу
блэгъакIехэм ялтыклохэм ар

къагъеуцужхы, къащэфыжхы.
Нысаклами игуashi лапл рашхэкы.
Ныом къызигъэзжъыкIе ны-
саклэр унэм ращэжхы.

Тинепэрэ нысэмцэ джэгухэм «моднэу» къыхэхъягъэхэм ащиш джэгур ыкIем зыфаклолкIэ тор-
тышхуу унагъом къызэфырэм ибзын. Ар къэзыщагъэмрэ ны-
сэмрэ зэгүсэхуу абзы, нэүжым къирахъаклы. Ар емыкIушху,
амал зэрилкIэ тиджэгухэм ахэ-
гъягъынэу щыт. Адигэ джегум
хэтыгъяр «гошэ хъалыжху».

Мы тхыгъэмкIэ нысэмцэ джэ-
гум зеклолкIэ хабзэу хэлъыр зекI

къыщитIотыкIын амал тиIэп.
Непэ анахъеу гумэкIыгъо къы-
зыхэкIыре чыпIэхэм такыщи-
уцуг.

Зэхэсигъом щырахъухагъэ-
хэм ащиш хъатыяклохэм зэ-
рафэлъакIэу ялор яшлэрэ зэхэ-
лъуу зэфэдэу джэгухэр зэра-
щэнхэр, къэзэрещэнхэр зызыгъ-
хазырыре ныбжыкIеххуу
ЗАГС-м лъэлу тхыль зытынэу
къаклохэрэм зауагъакIээз гуши-
лэгъу афэхъунхэр, тишен-хэб-
зэ-эхэтыхакIехэр къызэбэкIыре
джэгухэр интернет сайтхэм
къараагъэхъанхэр.

Унагъор адигэ хабзэм зэрэфэлорышIэштигъэр

Лакъом инахыжхэм анапэ нахыкIеххэм тырамыхынэу, ахэм шIоу ашлагъэм хагъэхь зэптынэу унашюо афашибытгъе. Нахыжхэм нахыкIеххэр афэшыпкъагъэх, гъогоу къарагъэльэгъуу гэм дэмыххеу рыхкоштыгъэх.

Унагъоу лакъом хахъэрэмэ арыс нэбгырэ пэпч ишылэкI-пэ-
уукIэу, ишэн-шапхъеу, адигагъеу зэрхэхэрэм епхыгъагъ лакъом игъэхъягъэхэр, изэрэшти, ишылакли. Аш къыхэкIыкIэ ла-
къом инахыжхэм зэптуу ямыхIеу унагъом арысхэм, пащэу ялэе-
анаал атырагъетытгъы. Унагъоу пэпч сыйд мыххун къыхъягъэх-
ми, апэ дэдэ аш фалтэгъуут-
гъэ, лакъоми губъэнкIэ фалты-
тэгъыгъэ, пшэдэкIыкIэ ыхъы-
тэгъыгъэ.

Адигэ унагъохэр иныгъэх. Зы-
унагъом нэбгыришхэм ехъу
исхэу къыхэкIытгъы. Унагъор
нахь ины къес ыкIуачкIыкI, яофу
зэшүихъытгъы, зыкIууху-
мжынымкI нахь лашэхъигъ.

Адигэ унагъохэр иныгъэх. Къэрар
хуульфыгъэр аргыгъ. Къэрар
иIеу, шылыкъагъэ, лэдэб хэльэу,
зафэу, унагъом исхэмкI щыс-
техыпIеу илсекIыкI, изекIу-
акIыкI, ишэнхэмкI щытгъы.

Щыгын, цуакъе, паIо, гъомы-
лапхъ, нэмькIеу унагъом ишы-
къла-
хъэхэр къырихъылIенхэр аш-
ипшээрэльгъы. ЗэкIе унагъом
исхэр пащэм ыгъедаоштыгъэх.

Унагъом ипшээ тир сымаджэу
хъумэ е лэмэ, аш ичыпIе ыкIи
анахыжх иуцощтыгъэх.

Анахыжхэу хуульфыгъэмэ (ятэж, ят) ахэтыр зэкIемэ ялъ-
пагъ. Унэ шъхъаф исэу, иныб-
дэгэхъхэр, илэгъухэр, игъунэгъу-
хэр аш къылыкъоштыгъэх. Гъо-
малыапхъэр хъазырэу, шхэнхэ
хъумэ, аш апэ дэдэ ланэр
фахъытгъэх. Ауж дэдэ шхэн-
тгъыгъэхэр нысээр ары.

Нысэхэр пшым, аш ышыххэм,
къуаджэм анахыжхэу дэсхэм
алъэхъа-
штыгъэхэр. АшкIе ага-
шоштыгъэхэр ары зэралоштыгъэр.

Зэлтэхэмыханым зэшонен-
хаш, зэшыханхэм щиухумэ-
штыгъэх. Ахэр зэрэзэльхэм-
хэхъэштыгъэм даклоу амакъэ
зэхара-
гъэхъэштыгъэп. Үкъорэ
ишхъэлъусэрэ зэгүсэхуу къом
янэ ылашхъэх ихъэштыгъэх.

Нысэр апэрэ тхамэфитум
гуашэм ылашхъэ щытгъы-
тэгъэп, щыгыу-
штыгъэп ыкIи
дэгүшү-
штыгъэп. А уахътэр
зытекIыкI, нысэр зыгорэм лъы-
хуузэ ымашIаххуу игуашэм ылашхъ-
хэ къыщигуушы-
штыгъэп. А чыпIе гъенэфагъ щытгъу гуашэм
иагъ. Аш нысэр тетыкхъэштыгъ-
тэгъэп. Гуашэм илэ ар хэгъихъ-
нхэр, хэгъольхъаныр хъухэнэу
щытгъы.

Нысэр шъхъэлъэнхэр къыра-
гъэхъэштыгъэп. Шъхъатехъор
цыфхэр щытэу зытырихъэшты-
гъэп. Аш сабыир быдз ригъэшон
хъумэ чыпIе къогъупэ горэу
цыф къызимытэгъуутыр къи-
хихъштыгъэ.

Унагъом ис зэшыххэр зэхэкIы-
тгъыгъэх. Апэ ахэкIытгъэх
зэшымэ анахыжхэу унагъо зи-
хъугъэр аргыгъ, етланэ аш
анахыкIэр. Джаш тетэу зым зыр
льяклоу зэхэкIытгъэх. Анахы-
кIэр унам къинштыгъэ, ятэх
янэрэ къалъханэштыгъэ. Ау
ахэм, ны-тыхэм, ыкIом ыкIи
иньсэмэ нахь ягунэсир анахы-
кIеу щымитми, унагъом къыра-
гъаныр къыхэкIытгъэ.

Зэш пчагъе, ахэм яшхъэ-
гъусэхэр, сабыу къапыфагъэх
зэхэмыханхэу зэхэс-
хуу псе-
хуу хъумэ ашкIе ага-
шоштыгъэхэр ары зэралоштыгъэр.

гъошхохэм арысхэм зэдьрагъаш-
тэхуу посүүштыгъэх, ахэм лэдэб-
нагыни шхъхэкIылхэр рахъэштыгъэп.
Зисабый къырахъагъэр къэтэджыжы-
ти, унэм къикIытгъыгъ.

Зэшымэ ахэкIырэм лах фаш-
шытгъыгъэ. Ау еж ынауеу ил-
гээхъэр — шы-онэ зэтельэр,
лэш-шьуашэхэр, джаш фэдэу
ишхъэлъусэ ытышмэ къыраты-
гъэу ынауеу ахальтэштыгъ-
гъэп. Ахэр зекIе унагъо зышиенэу
езыгъажъэрэм лъапсэ афэхъу-
штыгъэ.

Нахыжхэр зэрысым сабыир
ипханым хэбзэ гъенэфагъэ
птыгъы. Хуульфыгъэр къэтэджыжы-
ти, унэм иохъэр зэшүаххы, исымэ яшкIе-
гъэ гъомылапхъэр, щыгынэр
араягъэхъоты, ясабийхэр рагъа-
дэх.

Унагъом исхэу пшыр, гуашэр,
къор, нысэр, якIалэхэр а зы-
ланэм къэрэтихъэхаш, зэда-
ххэх. Зэлъэхэмыханыр анахъеу
зыщагъэцакIэрэр къуаджэхэр
ары. Ятэ щитэу ыкIо икIалэхэр
ыдэх къылохъэх ыкIи ахэм
адэджэг.

Адигэ унагъохэм лъэпкI
зэфэшхъафхэм ащишхэр зэш-
хъэлъусэху Ѣызэдэпсэхуу бэрэ
уалуукIэрэр. Бзыльфыгъэ-
ми фитыныгъэшхохэр илэх.

Тури зэдэхээзэ унагъом иохъ-
хэр зэшүаххы, исымэ яшкIе-
гъэ гъомылапхъэр, щыгынэр
араягъэхъоты, ясабийхэр рагъа-
дэх.

Унагъом исхэу пшыр, гуашэр,
къор, нысэр, якIалэхэр а зы-
ланэм къэрэтихъэхаш, зэда-
ххэх. Зэлъэхэмыханыр анахъеу
зыщагъэцакIэрэр къуаджэхэр
ары. Ятэ щитэу ыкIо икIалэхэр
ыдэх къылохъэх ыкIи ахэм
адэджэг.

Адигэ унагъохэм лъэпкI
зэфэшхъафхэм ащишхэр зэш-
хъэлъусэху Ѣызэдэпсэхуу бэрэ
уалуукIэрэр. Ахэм яшэн-шап-
хъэхэм, язэхэтыхакIехэм яфэмэ-
бжымэххэр къыттхэхх.

Аужыреэ статьям игъэхъазы-
рынкIе къызфэдъэфедаг Шъэо
Рэштыде итхыгъэхэм ащишхэр.

**НэкIубгъохэр
зыгъэхъазырыгъэр
ИЭШЬЫНЭ Сусан.**

АР-М и Къэралыгъо шүхъафтын къизэратаинхэу зыкъэзыгъэлъэгъуагъэхэр

Заремэ ильэкI хэрэхъу!

ТхыльеджапIэм иактив сыхэтэу сабийхэм апае тхыль дэгъухэр ифэшьошэ шыкIэм тетхэу, кIэракIехэу зэрэтимыIехэм бэрэ тырыгущыIагь. Мы Iофыгъор фызэшокIыгь Хъакыунэ-Хъуажь Заремэ.

Тиреспубликэ ар зымышIэрэ исэп сшошы; цыфым зэчий хэль зыхъукIе, ар къемылтэгъонэу хъурэп.

Заремэ IофшIагъэхэм къагъэльагьо хъалэлэу, цыфым ыгу къыдиша шо-игъоу зэрэштыр, итхыль зэфэш-хъафхэмкIе цыфыгур шум къыфищэнэй зэрэпылтыр. Заремэ сабийхэм афэ-гумэкIы, ежмын ипхъорэльф цыкIумэ ыгу къаэты, итворчестви зыкъызэурагъэхы. Усэу ахэм афиусыгъэхэр кIэлэ-цыкIу ыгыпIэм къыщаюхэу хъугъе, ахэм кIэлэпIумэ гу лъати, Заремэ къельеуухэмэ усэхэр афитхъэзэ ары тхэнэри къызшежьагъэр.

Анах осэшхо лъэпкъымкIе зиIэр ныдэлэльфыбзэр арэу зэрэштыр Заремэ дэгъоу къыгурэо, аш икъеухумэн пыль. Адыгабзэр сабийхэм аIэлэбгъэкIуадэ хъуштэп, ары пакошь, аш ыбзэ удэмы-лажэхэм, ильэс пчагъэкIе къемыгу-щыIэнэ ыльэкIыщтэу къало. Ау аш Iоф

дапшIэмэ, адигэмэ зэралоу, «yeuly» зэпйтэу, къыжедепщэу упытлымэ, къы-зекIыщт.

Ильэсхэр псынкIеу мачьэх, ахэр къэб-гэуцунхэ плъэкIыщтхэп. Заремэ уахтэм диштэу гъэхъагъэхэр иIэхэ хъугъэ. Тхыльэу «Ныбджэку къысфэхъу» зыфиорэр кIэлэццыкIухэм афитхыг, шъхы 10-у зэхэ, угупшигсэмэ, аш илах пэпчь тхыль икъун. ПчагъэмкIе 500 хъурэ тхыльыр хъалэлэу ыгощыг ыкIи аш гухахьо хегъуатэ. IофшIагъэхэм, итхы-гъэхэм ашыщхэр егъэджэн IэпIэгъухэм къадэхъэх, ахэм специалистхэм уасэ афаши. Заремэ итхыльхэм ашыщхэм лъэтегъеуцохэр кIэлэццыкIу тхыльеджапIехэм, культурэм иунэхэм ашафашы.

Джырэблагъэ Заремэ итхыльэу «Ныбджэку къысфэхъу» зыфиорэр Улалэ дэт кIэлэццыкIу ыгыпIэм чIэс сабийхэр нэйласэ фашыгъэх. Ар зыпк къикIыгъэр куп нахыжхэр зезыщэрэ

Алэкъэе Фатим. Сабыйхэр ежхэм ашэрэ сатырхэу «Жъогъобынэм» къи-хэхыгъэхэм езбырэу къяджагъэх. Аш ыуужим тхыльэу «Ныбджэку къысфэхъу» зыфиору Хъуажь Заремэ ытхыгъэр ара-гъэлъэгъугь, аш гъашэгъоныбэу дэтхэр кIэкIу къафалотагь. Тхыльым усэхэр бэу дэтых: дунаим идэхагъэ, лытакIэм изэгъашэн, ИльесыкIэм ехылIагъэхэр...

«Мыхэр гошыгъэхэу, зэгъэфягъэхэу, тхыль цыкIу зырыз шыгъэхэмэ, яшу-агъэ нахыбэу къэкIошт, — elo Алэкъэе Фатимэ, — сидигуу тхылькIэмэ тяжэ».

Заремэ укызтегущыIэн пльэкIынэу нэмыхI тхыльхэр, ордхэр иIэх.

Аш ыцIе къызэрепIоу, цыфхэм «Ты-зэхэкIыжы» зыфиорэ ордэу Нэхэе Тэмарэ къыIорэр зытхыгъэр ары!» elo.

Сэ сшъхъэкI Заремэ итхыльэу «Ты-зэрэшIэу тыхыгъэхш» зыфиорэм си-гъатхъэу седжагь. Тхыаэгъэпсэу! ИльэкI хэхъонэу, тхыльеджэхэм нахь зыкы-фагъэзэнэу, итхыльхэр нахыбэра агъ-федэнхэу фесэло. Сэ сишошIкIе, Къэ-ралыгъо шүхъафтыныр Хъакыунэ Заремэ тэфэ. Сабыйхэм якъээтын зэкIэмэ анах Iоф шъхьай!

ПЧЫКЬЭНЭ Май.

Улап.

Къушъхъэу Ахъмэт ибг

ЗекIоным ыльэныкIоkI Адыгеим банигъэу иIэхэр зызэдгъэшIэгъэхэ уж упчIе къэуцугъагь: «Сыда адэ модыкIе, тыгъэкIоkIыпIэ лъэныкIомкI тиgyунэгъухэу ыкIи тшыхэу черкесхэм адэжь гъэшIэгъонэу щыIэр?»

Тхыаумэфэ мэфагь Къэрэ-щэе-Шэрдэжэс Республикаин щыцIэрыIоу, мэхъанэ зэрэтэу щыIе чыпIэу Ахъмэт ибг (Ах-мет-скалар) зэдгээльэгъунэу тизэжкэем. Къушъхъэр метре 1313,7-кIе хы шъхъашом нахь лъаг. Километрэ 80-кIе къудажу Фэдэз пчагъыжь, Адыгеим икъуш-хъэхэу Азыш-Тау, Унэ-Коз, Геркег зыфиорэ къушъхъэтхэрэ зыхъэхээрэ къушъхъальэм щыI.

Псыхъохэу Лэбэшхорэ Лэбэ цыкIуруэ зыщиэхэлэдэжхэрэ чыпIэм дэжь щыIе мэкъупIэхэм, гъэхъунэхэм къащыкIухъанкIе ыкIи былымхэр ашыгъэхъун-хэкIе хъопсагьо. Мышь советске лъэхъаным былымхъупIэхэм щытыгь. Джыри фермэ заулэ зыпк рагъеуцожыгъэу Iоф ашэ. Тыдэки шы, чэм, мэл Iехъогъу-хэр щыюльэгъух.

АсфальткIе пкIэгъэ гъогум тутэтэу псэупIэхэу Курджиново, Подскальное танэсигь. Мышьо гъогум тырыкIоээ къушъхъэ зан-дэхэу дэпкъыр угу къэзыгъэ-къихэрэ талыкIагь. ЧыпIэр дэхэ

дэдагь. Лэбэшхо ипсыхъо кIэй нэр пIэпихыщтыгь. Къыблэ лъэныкIомкI щыIе къушъхъэхэр фыжъыбзэу къэлъагъоштыгъэх, къушъхъэ шыгухэм осыр атэлэгъигь.

Тымыгужажью зытэплыхъэз, тэлэгъурэ пстэури тигу рехьи. Тыгъэм къыгъэфэбэгъэ къуш-хъэхэм яфабэ зэхэтэшэ. Ахъмэт ибг хышигъэу пыльыри тигу къэ-къыжьы. Мышь щыпIсэурэ чы-пIэрыхъэм къызэраложырэмкIе, ижъыкIе къыщегъэжьагъэу

къушъхъэ зэндэ лъагэм ыльапсэ

адыгэ къудажэ щыпIсэущтыгь. Зэгорэм къудажэр зэрраФхонэу пыихэр къытебэнэгъагъэх. Ахъмэт чылэм дэс кIэлэ чанхэр

къыугохъицхэр, пыихэм алэу-цужынхэу зэдаштагь. Ахэр

къудажэм благъэу къемыкIу-лэхээз ягъогу зепачынхэу рагхъягъагь, аш пае къушъхъэ лъагэм

удэкIоен феягъэ.

Ахъмэт шым тесэу, аш итэу, къушъхъэ лъагъохъэмкIе игъусэхэр лъэгапIэм дищэягъэх, заор ауб-лагь. Пыихэр Ахъмэт игъусэ

кIэлэ купыр зэрэхъурэм фэдэ пчагъэ хъущыгъэх, аш зи къы-зекIыгъагь, зекIэмэ якъуадже къаухъумээ апсэ агъэтылтыгь. Ахъмэт закъор ары псаоу къэ-нэжыгъагъэр. Зыгу плъыгъэ кIалэм зэрэзекIоштыр псынкIеу къыгурыгъагь — ыпсэ ытыхытими, пыихэр къуаджэм дэмыхъанхэу зидыхыщтыгь.

Ахъмэт шым зэрэtesэу зызэ-пчагъази кIиагь, аш псаоу къаубытынэу пыихэр ылж ихъа-гъэх. Нахь пэблагъэ къызэрэхъэм иш къызэрэмыштэнэу икIакло

ынэгү къырихуу къушъхъэ tlokIэ лъагэм зыфигъэзагь, ежыри

шыри бгым ефэхыгъэх. Къылье-

жьагъэхэм яшыхэр къафэмы-

гъэуцухъэу, зэуж итыхэу tlokIэ

куум дэфагъэх. Джарэуштэу

пыидээр ыгъэкIодыгь, къыз-

щыхъуугь къудажэр къыгъэ-э-жыгь. Чөркес лъэпкъым ыпIгүэ

кIалэу Ахъмэт щыIе къушъхъэу

зыщицкIодыгъэм фаусыгъагь.

Фэдэ щыпIсэухъэрэми джи-къызэнэсигь Ахъмэт ибг игъуу ашы. УздэкIоен фэе лъэгапIэм,

узнэсын умьльэкIыщт Iофыгъо горэм тегущыIэхэ зыхъукIе, «Ахъмэт ибг фэд», «Ахъмэт ибг шьоу из» elo.

Мэз гъэхъунэ цыкIухъэр къэ-ткIухъэхээ къушъхъэ шыгухэр къэтплыхъэштыгъэх. Адыгеир чыжъэу къыщытынагъэу къытало-щтыгъэми, икъушъхъэхэр нэпльэ-гъум зэритыгъэх. Ачешбок илэгапIэхэр, къушъхъэ тешьюо Бамбаки, Джуэ, Уруштен та-пашхъэ итыхъэх. Тыкызьыту-цууэ чыпIэм 2011 — 2014-рэ ильэсхэм альгинизмэмкIе уры-сие зэнэкIохъэр щырагъэ-кIокIыщтыгъэх.

СССР-м иалыгинистхэм тэти Фыщи бэрэ агъэфедагь, щы-зэнэкIохъицхэрэх. Джыри ТхыачIэ-шхом икъушъхъэ дэпкъхэр ашIогъэшIэшьонх, Ахъмэт ибг фэмидэу аш ышъхъагь дэкIуа-хэу щытэп. ТхыачIэшхомрэ Фы-щтрэ алъансэхэм альгинист

лагерьхэр къащызэупхынхэм тэгээпсихъагъэх.

Къушъхъэу ПЧЫКЬЭНЭ Ахъмэт ибг тури-стхэм, альгинистхэм анэмыхIэу спелеологхэм ашIогъэшIэшьон. Мышь «Узкая», «Гункина», «Ле-дяная», «Орлинная», «Рожнова» зыфиорэ гъочэгъхэр иIэх.

Тэ зэдгээшIэнэу ыкIи тльэгъу-нэу тызыгъэягъэгъэр лъыгъэшхо зыхэлтыгъэ адыгэ klapэ Ахъмэт къушъхъэм зэрэдэкIохъэгъэгъэ лъагъэр ары. Мы лъэхъаным аш-мижъо гъогу дэкIуа, тэри кын тымылтэгъоу къушъхъэм ышыгу темир лъэнэкIомкI тыдэкIоягь. Адыгейм икъушъхъэшыгъу асфальткIе

Къэрэшаем икъушъхъэхэм ахэс посэупIе цыкIухъэу Лэбэшхо кIэй щитэкIухъагъэхэм ядэхагъэ нэр пIэпехы...

Иван БОРМОТОВ.

Тхакло.

